

*Д. І. Романченко,
студентка V курсу 7 групи
Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПРАВИЛА ПОВОДЖЕННЯ ІЗ НЕПОВНОЛІТНІМИ ЗАСУДЖЕНИМИ

Міжнародно-правові акти в галузі прав людини відносять молодь і дітей до уразливих груп населення. Потрапляючи в сферу кримінального правосуддя, вони особливо потребують того, щоб державою приймалися спеціальні заходи щодо захисту їх прав та законних інтересів.

Держави-учасниці Конвенції про права дитини повинні забезпечувати реалізацію цих прав, щоб жодна дитина не піддавалась катуванням та іншим жорстоким, нелюдським або принижуючим гідність видам поведінки чи покарання. Ні смертна кара, ні довічне тюремне ув'язнення, які не передбачають можливості звільнення, не повинні призначатися за злочини, вчинені особами, молодшими 18 років [5, с. 37].

Жодна дитина не повинна позбавлятися свободи незаконним або свавільним чином. Арешт, затримання, тюремне ув'язнення дитини мають здійснюватися відповідно до закону і використовуватися лише як крайній захід і протягом якомога більш короткого періоду часу. Кожна позбавлена волі дитина повинна мати право на негайний доступ до правової та іншої відповідної допомоги. Положенню неповнолітніх в системі кримінальної юстиції спеціально присвячені Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються здійснення правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила), прийняті Генеральною Асамблеєю в листопаді 1985 р. [2]. Правила мають в цілому рекомендаційний характер і застосовуються з урахуванням економічних, соціальних і культурних умов тієї чи іншої держави. Пекінські правила говорять, що «неповнолітнім є дитина або молода людина, яка в рамках існуючої правової системи може бути притягнута за правопорушення до відповідальності в такій формі, яка відрізняється від форми відповідальності, яка застосовується до дорослого» [2]. Вони не уточнюють вік, з якого неповнолітні можуть залучатися до відповідальності за правопорушення або визнаватися дорослими, але вказують, що слід докладати зусиль для поширення принципів правосуддя для неповнолітніх на молодих повнолітніх людей.

Пекінські правила рекомендують до засуджених застосовувати умовне

звільнення в більш широких масштабах і по можливості в ранні терміни. Звільнені умовно з виправних установ повинні отримувати соціальну підтримку з боку громади і перебувати під наглядом компетентної установи. Слід докладати зусиль для використання таких проміжних для позбавлення волі форм роботи, як «виправний заклад з ослабленим режимом, виховні будинки, центри денної підготовки» та інші аналогічні їм відповідні форми, які можуть сприяти «належній реінтеграції неповнолітніх в життя суспільства».

За загальним правилом, неповнолітні повинні утримуватися окремо від дорослих. Пекінські правила не конкретизують умов утримання неповнолітніх правопорушників, обмежуючись відсиланням до Мінімальних стандартних правил поведіння з ув'язненими, які повинні використовуватися «в міру їх застосовності до поведіння з неповнолітніми». Резолюцією від 14 груд. 1990 р. були прийняті Правила ООН щодо захисту неповнолітніх, позбавлених волі [8]. Дотримуючись в основному структури Мінімальних стандартних правил, згадані Правила визначають принципи і цілі управління установами для неповнолітніх, підстави класифікації засуджених, фізичні умови відбування покарання, умови праці, відпочинку, відправлення релігійних обрядів, порядок медичного обслуговування, дисциплінарні процедури, шляхи підтримки позитивних соціальних контактів, засоби ресоціалізації після звільнення.

Особливу увагу слід приділити і корекції особистості неповнолітнього злочинця, щоб попередити потрапляння його в місця позбавлення волі, що можливо спричинить незворотні зміни в психіці.

У більшості підлітків, які вчинили злочини, є стійкі відхилення в моральному спрямуванні, що виражається у відсутності позитивних установок. Найбільш характерними для вивчених підлітків є такі негативні риси: яскраво виражені форми егоїзму і індивідуалізму, озлобленість, надмірна грубість, зухвалість, упертість, розбещеність, жадібність, легковажне ставлення до життя, нерозвиненість почуття сорому і т.п. Моральна деформація їх особистості виявляється і в емоційних особливостях. Для них характерна емоційна збудливість, агресивність поведінки, конфліктність, нестриманість і т. ін.

Тому корекції особистості неповнолітнього злочинця є основними, оскільки вони пов'язані з вихованням і певного роду навчанням, прищепленням навичок правильного спілкування підлітка в соціальному середовищі, спрямовані на усунення користюлюбства з ціннісно-нормативної сфери особистості підлітка, а також демонстрацію соціальних практик, що виключають або ж обмежують антисоціальні і злочинні форми поведінки у неповнолітніх [6].

У корекції поведінки підлітків важливу роль відіграють інститути початкової соціалізації неповнолітніх, до яких відносять сім'ю і школу. Роль сім'ї може і повинна зводитися до блокування у підлітків користолюбства, виховання у підростаючого покоління розуміння того, що матеріальне благополуччя не має бути єдиним критерієм життєвого успіху [1, с. 201-206; 3, с. 82-88]. За спостереженнями вчених, сім'я і школа виконують функцію підтримки, створення необхідних умов для формування особистості, корекції її поведінки. Тому їх співпраця, формування та відповідність єдиним вимогам є важливою складовою процесу набуття життєвого досвіду і самовизначення неповнолітнього [7, с. 139-147]. У спеціальній літературі серед основних напрямків сімейної профілактики, соціально-негативних форм поведінки підлітків виділяються: підготовка майбутніх батьків до подружнього життя та виховання власних дітей (основи взаємовідносин в сім'ї, вирішення сімейних конфліктів, ведення домашнього господарства, фінансове становище сім'ї, сімейне виховання на різних етапах вікового розвитку дитини); створення сприятливих моральних умов у сім'ї і сімейних відносинах; недопущення помилок у сімейному вихованні (антипедагогічна поведінка, втрата зв'язків батьків і дитини, поблажливий тон, всездозволеність дитини, демонстративність у виді активного визнання достоїнств або педантичної підозрливості, авторитарний стиль виховання, непослідовність); формування у дитини твердих моральних орієнтирів; виховання з раннього дитинства вольових якостей і почуття власної гідності; неприпустимість насильства над дитиною тощо [4]. Фундаментальним же завданням виховного шкільного процесу є соціальна адаптація підростаючого покоління, тобто поступове включення дитини до системи суспільних відносин [9, с. 11-17].

Таким чином, назріла необхідність розглянути комплекс проблем міжнародного захисту прав неповнолітніх засуджених, виявити особливості та тенденції розвитку в умовах інтернаціоналізації прав людини; проаналізувати практику реалізації кримінальної відповідальності неповнолітніх, в тому числі проблеми призначення покарання, виконання покарання і звільнення від нього; вивчити міжнародно-правові акти, що регулюють правовий статус даної категорії і механізм їх захисту.

Список літератури

1. Головкін Б. М. Крадіжка як найтипівіший злочин неповнолітніх / Б. М. Головкін // Часоп. Київ. ун-ту права. – 2004. – № 1. – С. 82–88.
2. Градецька Н. М. Місце і роль сім'ї в системі запобігання злочинності неповнолітніх / Н. М. Градецька // Вісн. Запоріз. юрид. ін-ту. –

2008. – № 3. – С. 139–147.

3. Вечерова Є. М. Деякі аспекти мотиваційної характеристики корисливої кримінальної активності неповнолітніх / Є. М. Вечерова // Кримінологія в Україні та протидія злочинності: зб. наук. ст. / за ред. М. П. Орзіха, В. М. Дрьоміна. – Одеса: Фенікс, 2008. – С. 201–206.

4. Завацька Л. М. Технології професійної діяльності соціального педагога: навч. посіб. / Л. М. Завацька. – Київ: Слово, 2008. – 240 с.

5. Конвенція о правах ребенка [Электронный ресурс]: Принята резолюцией 44/25 Генеральной Ассамблеи от 20 нояб. 1989 г. // Организация Объединенных наций. – 2014. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/childcon.shtml

6. Маршуба М. О. Современные возможности коррекции личности и поведения несовершеннолетнего корыстно-насильственного преступника [Электронный ресурс]. – Режим доступа: file:///D:/downloads/uy_2013_3_17.pdf

7. Минимальные стандартные правила ООН, касающиеся отправления правосудия в отношении несовершеннолетних (Пекинские правила) [Электронный ресурс]: Приняты резолюцией 40/33 Генеральной Ассамблеи от 29 нояб. 1985 г. – 2014. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/beijing_rules.shtml

8. Правила ООН по защите несовершеннолетних, лишенных свободы [Электронный ресурс]: Приняты резолюцией 45/113 Генеральной Ассамблеи от 14 декаб. 1990 г. // Организация Объединенных наций. – 2014. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/juveniles_liberty.shtml

9. Ярмаченко М. Д. Особливості сучасного виховного процесу з молоддю / М. Д. Ярмаченко // Профілактика правопорушень серед неповнолітніх (Проблеми спільної роботи комісій у справах неповнолітніх та органів освіти України) : зб. наук.-метод. ст. – Київ: Академпрес, 1994. – С. 11–17.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 1

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкіна та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т1 ., – 251 стр.
ISBN – 978-966-2740-95-0

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-95-0

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

ЗМІСТ

Андрєєв Є. О.	Гуманізація кримінально-виконавчого законодавства.....	3
Атрєп'єва М. Р.	Актуальні проблеми виконання та відбування покарань у місцях позбавлення волі.....	7
Біленький Д. В.	Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: щодо внесення змін до «Закону Савченко».....	10
Бойко В. О.	Поняття «злісне порушення встановленого порядку відбування покарання»: спірні моменти.....	13
Борох Ю. О.	Реалізація принципу справедливості під час відбування покарання.....	16
Бумба О. А.	Пробачія та стан упровадження в Україні.....	19
Васюк О. О.	Проблемні питання виконання покарання у виді штрафу.....	23
Вручинський Д. Г.	До питання визначення законного інтересу засуджених.....	28
Гавенко Т. Ю.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	31
Герасименко С. С.	Спонування засуджених до зразкової поведінки: метод «батого» чи «пряника»?.....	35
Горшкова Я. С.	Про деякі проблемні питання, що виникають під час виконання покарання у вигляді штрафу.....	39
Дейнека П. В.	Перевищення меж при застосуванні заходів фізичного впливу в установах виконання покарань.....	43

Дорощенко К. В.	Відповідальність за несплату або ухилення від сплати штрафу.....	45
Дубанич М. Ю.	Правовий статус засуджених: до питання конституційного забезпечення права на працю засуджених до позбавлення волі.....	47
Дубровін С. І.	Використання категорії «ресоціалізація» стосовно неповнолітніх засуджених: окремі аспекти.....	50
Євтушенко Д. О.	Процес ресоціалізації неповнолітніх, звільнених з установ виконання покарання.....	53
Загурська А. В.	Щодо права засуджених на листування..	56
Зайкова Я. Ю.	Ресоціалізація при відбуванні покарання у виді арешту та обмеження волі: порівняння ефективності.....	60
Зосіч М. Ю.	Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають малолітніх дітей.....	64
Кирилюк С. О.	Надання державній кримінально-виконавчій службі слідчих функцій.....	68
Кишеня В. С.	Наглядова пробація у Сполучених Штатах Америки. Перспективи застосування іноземного досвіду в Україні.....	72
Клименко С. С.	Проблемні питання звільнення від відбування покарання вагітних жінок.....	75
Клімашевський В. Д.	Проблемні питання процедури помилування в Україні.....	79
Коваль В. В.	Перспективи створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій в	

	Україні з урахуванням досвіду зарубіжних країн.....	83
Козаченкова Д. С.	Щодо законних інтересів як елементу правового статусу засуджених.....	87
Козачок М. М.	Проблеми виправлення та ресоціалізації засуджених.....	89
Козій Н. А.	Введення інституту приватного виконання рішень.....	92
Крячко Л. Ю.	Особливості правового регулювання користування засудженими глобальною мережею Інтернет.....	96
Кудрявцева В. В.	Умови праці засуджених до позбавлення волі: деякі питання	100
Левандовська І. В.	Громадські роботи: міжнародний досвід і Україна.....	103
Левіна О. О.	Тактика виявлення осіб, схильних до суїциду. Профілактика суїцидів серед засуджених та осіб, взятих під варту...	107
Лисенко О. Е.	Розбіжності у визначенні поняття «громадські роботи» за Кримінальним та Кримінально-виконавчим кодексами України.....	110
Лукашова Є. В.	Соціально-виховна робота із засудженими (мета та способи).....	115
Малиш С. С.	Окремі аспекти соціально-виховної роботи з неповнолітніми, засудженими до позбавлення волі.....	119
Мартинюк Н. В.	Прихована проблема відповідальності осіб за ухилення від відбування покарання у виді громадських робіт.....	123
Масловська Ю. Ю.	Працевлаштування осіб, звільнених з місць позбавлення волі: окремі аспекти..	126
Мельник М. Г.	Застосування фізичного впливу,	

	спеціальних заходів, зброї до засуджених.....	129
Мешков С. В.	Ресоціалізація неповнолітніх засуджених.....	132
Мироненко А. А.	Міжнародний досвід пробації.....	134
Моржановська А. І.	Право на користування Інтернетом засуджених, які відбувають покарання, пов'язані з позбавленням волі.....	138
Насібулліна Н. Р.	Цілі покарання.....	141
Носач Є. О.	Досудова пробація як елемент оновлення системи юстиції України.....	146
Павельчук Д. А.	Виховання та перевиховання засуджених до позбавлення волі.....	147
Павленко В. О.	Чи можливе виправлення осіб, засуджених до довічного позбавлення волі?...	151
Павлуцька В. І.	Цілі покарання та кримінально-виконавчого законодавства.....	154
Пастушок Б. М.	Виправлення і ресоціалізація засуджених.....	157
Певень М. М.	Проблеми здійснення процедури помилування в Україні.....	160
Пищик К. О.	Спірні питання запровадження слідчих підрозділів Державної кримінально-виконавчої служби.....	163
Рева Н. М.	Щодо питання застосування громадських робіт.....	166
Романченко Д. І.	Щодо питання про міжнародно-правові правила поведіння із неповнолітніми засудженими.....	169

Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	173
Самойленко М. С.	Проблемні питання оцінки ефективності роботи органів і установ виконання покарань.....	177
Святокум А. Ю.	Запровадження центрів пробації для неповнолітніх осіб.....	181
Сергієнко В. М.	Місце суспільно корисної праці в системі заходів ресоціалізації засуджених до позбавлення волі	184
Синявський М. А.	Виправлення засуджених до позбавлення волі : міф чи реальність?...	189
Слюсар Д. Ю.	Впровадження приватних установ виконання покарання в Україні.....	192
Смиковська А. М.	Місце духовної та благодійної опіки церков у системі виховного впливу на засуджених осіб.....	194
Тарапунець В. В.	Загальна характеристика покарання у виді виправних робіт та відмежування його від виправних робіт як адміністративного стягнення.....	197
Тертична А. А.	Інститут пробації: необхідність подальшого впровадження в Україні.....	201
Ткачова А. С.	Виконання покарання у виді арешту: проблемні питання.....	204
Ткачук А. О.	Право засуджених на користування глобальною мережею Інтернет – нові можливості для ресоціалізації та соціальної адаптації засуджених.....	207
Федорець А. Є.	Інститут закінчення строків давності виконання обвинувального вироку як підстава для звільнення особи від	

	відбування покарання.....	210
Хакімова М. Т.	Порівняльний аналіз застосування заходів безпеки в установах виконання покарань України та Естонії.....	21
Харченко Я. Є.	Щодо питання реалізації досудової пробації 17 в Україні.....	
Шевченко А. І.	Кримінально-виконавча характеристика засудженої особи.....	221
Шпарага Д. Ю.	Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання.....	225
Штефан Є. О.	Форми впливу соціально-виховної роботи на засуджених до довічного позбавлення волі.....	290
Штокало Т. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	233
Шутов Д. К.	Деякі проблеми покарання у виді виправних робіт.....	236
Шутова Л. М.	Міжнародно-правовий аспект виконання громадських робіт.....	239
Ярова А. В.	Громадський вплив як засіб ресоціалізації засуджених.....	243

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 17,5. Облік.-вид. арк. 12,93.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.